

Policy

Styrdokument

Policy mot våld i nära relation och hedersvåld

Antaget av: Kommunfullmäktige

Datum: 2024-12-12

Gäller från och med: 2024-12-12

Ansvar uppföljning/uppdatering: Socialchef

Gäller till och med: 2028



ULRICEHAMNS
KOMMUN

Våra styrdokument

[Normerande]

Vision - Överordnad, anger riktning för övriga dokument

Policy - Vår hållning, övergripande

Riktlinjer - Rekommenderade sätt att agera

Regler - Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi - Avgörande vägval och strategiområden

Program - Avgörande vägval och programområden

Plan - Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1	Bakgrund.....	4
2	Syfte.....	4
	2.1.1 Avgränsningar.....	4
3	Inriktning för arbetet mot våld.....	5
4	Ett effektivt våldsförebyggande arbete	5
	4.1.1 Utmana normer.....	5
	4.1.2 Utveckla det våldsförebyggande arbetet.....	6
	4.1.3 Stärka det tidiga stödet.....	6
	4.1.4 Skapa en trygg och inkluderande arbetsmiljö.....	6
5	Verksamma i kommunen ska upptäcka våld och kunna agera	6
	5.1.1 Systematiskt arbeta med att upptäcka våld.....	6
	5.1.2 Uppmärksamma äldre och funktionsnedsatta	7
	5.1.3 Uppmärksamma flickor och unga kvinnor.....	7
6	Erbjuda stöd utifrån den enskildes behov.....	7
	6.1.1 Barn som upplevt våld är en prioriterad målgrupp	7
	6.1.2 Utveckla stöd- och skyddsinsatserna till våldsutsatta	7
	6.1.3 Stärka det långsiktiga stödet till våldsutsatta.....	7
	6.1.4 Våldsutövare	8
	6.1.5 Ge stöd till utsatta medarbetare	8
7	Arbetet bygger på aktuell kunskap och forskning.....	8
	7.1.1 Kunskap om våld.....	8
	7.1.2 Stödja yrkesverksamma i att utveckla sitt arbete	8
8	Arbetet sker i samverkan med myndigheter, civilsamhälle och andra relevanta aktörer	8
	8.1.1 Samverkan ska ske inom planens samtliga mål	8
	8.1.2 Stödja den idéburna sektorn	9
9	Olika typer av våld.....	9
10	Våldsformer	10
11	Konsekvenser av våld.....	11
12	Relaterade dokument och referenser	12

1 Bakgrund

Våld i nära relation utgör ett omfattande samhällsproblem med konsekvenser i både den offentliga och privata sfären. Det är varje människas rätt att leva ett liv fritt från våld. För att det ska bli möjligt behöver alla samhällsinrättningar planera sin verksamhet så att våld i nära relation motverkas.

Området våld i nära relation regleras rättsligt både genom internationella styrdokument som Sverige förbundit sig till, nationella styrdokument och lagar. Den nationella styrningen består bland annat av en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Genom lagstiftning regleras olika verksamhetsområden, såsom socialtjänst, skola, arbetsliv, brottsbekämpning med mera, i relation till våld i nära relationer.

Inom Ulricehamns kommun har alla sektorer och kommunala bolag ett ansvar att arbeta för att internationell och nationell reglering uppfylls inom området våld i nära relation. För att vi inom Ulricehamns kommun ska uppnå vår vision 2040 är det också en förutsättning att det bedrivs ett effektivt arbete mot våld i nära relation, då våld står i motsatts till trygghet.

Hur olika verksamheter utformar arbetet mot våld i nära relation kommer skilja sig åt, beroende på vilket kärnuppdrag och områdesspecifik reglering verksamheten har. Utifrån att det finns specifik lagstiftning i olika verksamhetsområden i kombination med övergripande reglering, görs bedömningen att styrdokumentet för våld i nära relation i Ulricehamns kommun ska vara i form av en policy. En policy är ett kraftfullt, normgivande styrdokument som antas av kommunstyrelsen och ger principer för hur kommunen ska arbeta inom ett specifikt område.

2 Syfte

Syftet med policyn är att samtliga sektorer och kommunala bolag i Ulricehamns kommun ska arbeta för att det våld som utövas i nära relationer med tiden ska försvinna från vårt samhälle. Ingen i Ulricehamns kommun ska utsättas för våld i nära relation. Att arbeta mot våld är ett komplext arbete, men genom att aktivera många olika delar av samhället skapas bättre förutsättningar. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något.

2.1.1 Avgränsningar

Policyn mot våld i nära relation är begränsad till att omfatta just våld i nära relationer, inklusive sådant våld som förekommer i en hederskontext eller kopplat till prostitution och människohandel. Det innebär att policyn

omfattar mäns våld mot kvinnor och flickor, men även exempelvis våld i hbtqi-personers nära relationer, mäns och pojkars utsatthet för våld från närstående samt kvinnor och barn som utsätter närstående för våld.

3 Inriktning för arbetet mot våld

Med policyn som utgångspunkt ska verksamheterna ta fram de arbetssätt, rutiner eller handböcker som behövs för att nedan formulerade inriktningar ska uppnås.

Ingen i Ulricehamns kommun ska utsättas för våld i nära relation.

- Inom Ulricehamns kommun ska ett effektivt våldsförebyggande arbete bedrivas
- Verksamma i Ulricehamns kommun ska upptäcka våld och kunna agera
- Inom Ulricehamns kommun ska stöd erbjudas utifrån den enskildes behov
- Inom Ulricehamns kommun ska arbetet mot våld i nära relation bygga på aktuell kunskap och forskning
- Inom Ulricehamns kommun ska vi arbeta i samverkan med myndigheter, civilsamhälle och andra relevanta aktörer för att förebygga och avhjälpa våld

Nedan följer beskrivningar och exempel på vad de olika inriktningarna innebär.

4 Ett effektivt våldsförebyggande arbete

Inom Ulricehamns kommun ska fokus ligga på ett proaktivt arbete mot våld i nära relation för att förhindra att våld uppstår. Det gör vi genom att utmana normer, utveckla det förebyggande arbetet, stärka det tidiga stödet samt genom att skapa en trygg och inkluderande arbetsmiljö.

4.1.1 Utmana normer

Alla verksamheter inom Ulricehamns kommun ska arbeta systematiskt med att förändra normer och attityder som rättfärdigar förekomsten av våld och förtryck, både i utåtriktade verksamheter där vi möter medborgare och inom den egna organisationen. Det kan handla om destruktiva maskulinitets- och femininitetsnormer, åldersnormer som försvarar

maktutövande samt andra värderingar och normer som legitimerar diskriminering, ojämställdhet, hedersförtryck, homofobi och våldsbejakande idéer och handlingar. Pojkar och män behöver involveras mer i att motverka våld.

4.1.2 Utveckla det våldsförebyggande arbetet

Inom socialtjänst, skola, kultur och fritid ska det våldsförebyggande arbetet ingå. Våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, olika former av sexuellt våld och människohandel ska också inkluderas i det lokala brotts- och drogförebyggande arbetet. Män och pojkar ska särskilt uppmärksammas i det våldsförebyggande arbetet. Kunskapen om kopplingen mellan grovt och lindrigt våld ska vara vägledande i det våldsförebyggande arbetet.

4.1.3 Stärka det tidiga stödet

Information och rådgivning om hur man får stöd när det finns risk för våld eller förekommer våld, behöver finnas lättillgängligt. Grupper med särskilda behov av samhällets stöd ska få riktad information och rådgivning anpassade efter sina behov. Det gäller både våldsutsatta och våldsutövare. Det ska vara lätt för föräldrar att få tillgång till föräldrastöd under barnens uppväxt.

4.1.4 Skapa en trygg och inkluderande arbetsmiljö

Chefer och medarbetare har ett gemensamt ansvar för att bidra till en trygg arbetsmiljö där ingen utsätts för sexuella trakasserier eller andra former av våld eller kränkande handlingar.

5 Verksamhet i kommunen ska upptäcka våld och kunna agera

För att de som utövar våld eller är utsatta för våldshandlingar ska få hjälp och stöd behöver vi inom Ulricehamns kommun identifiera våldet och kunna lotsa personen rätt.

5.1.1 Systematiskt arbeta med att upptäcka våld

Inom verksamheter där våld behöver upptäckas ska det finnas en god kompetens för att känna igen tecken på våld, ha kunskap om särskilda risker för utsatthet, känna sig trygga i att ställa frågor om våld och kunna hänvisa till stödinsatser inom de verksamheter där man möter personer som kan vara våldsutsatta. Det är upp till varje verksamhet att besluta om frågor om våld kan ställs rutinmässigt för att identifiera våld och i så fall när.

5.1.2 Uppmärksamma äldre och funktionsnedsatta

Våld mot äldre och funktionsnedsatta kan vara svårare att identifiera än hos andra grupper. Medarbetare som möter dessa målgrupper behöver därför en fördjupad kunskap om hur våldet yttrar sig hos målgruppen och hur det kan upptäckas.

5.1.3 Uppmärksamma flickor och unga kvinnor

Inom Ulricehamns kommun ska vi arbeta systematiskt för att tidigt upptäcka utsatthet hos flickor och unga kvinnor. Dessa är särskilt utsatta för partnervåld, hedersrelaterat våld, sexuellt våld oberoende av relation och för köp av sexuella tjänster, exempelvis så kallad "sugardejting".

6 Erbjudna stöd utifrån den enskildes behov

6.1.1 Barn som upplevt våld är en prioriterad målgrupp

Barn som upplevt våld ska få tidig och skyndsamt hjälp utformad efter det enskilda barnets behov och situation både inom skola, socialtjänst och fritid. Barn som upplevt våld ska få långsiktigt stöd och hjälp i att kunna skapa framtida trygga relationer i livet.

6.1.2 Utveckla stöd- och skyddsinsatserna till våldsutsatta

Enheter som möter utsatta inom Ulricehamns kommun ska erbjuda anpassat skydd och stöd till våldsutsatta oberoende av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexualitet, etnicitet, religion, ålder och funktionalitet. Barn som anhörig till vuxen som utsätts för våld har egna rättigheter och behov och de ska bejakas. Sektor välfärd ska med regelbundenhet kartlägga behovet i kommunen och anpassa insatserna utifrån det.

6.1.3 Stärka det långsiktiga stödet till våldsutsatta

Den som vill lämna en våldsamt relation ska få stöd för att gå vidare i livet. Det kan handla om stöd att hitta nytt boende, få möjlighet till utbildning och arbete men också att klara det dagliga livet.

6.1.4 Våldsutövare

Enheter som möter våldsutövare inom Ulricehamns kommun ska erbjuda anpassat stöd för att våldet ska upphöra. Sektor välfärd ska med regelbundenhet kartlägga behovet i kommunen och anpassa insatserna utifrån det.

6.1.5 Ge stöd till utsatta medarbetare

När en medarbetare inom Ulricehamns kommun blir utsatt för våld ska kommunen kunna ge stöd till medarbetaren. Chefer och HR-konsulter behöver ha kunskap om våld och vilka hjälp- och stödinsatser som finns.

7 Arbetet bygger på aktuell kunskap och forskning

7.1.1 Kunskap om våld

Varje sektor, verksamhet och enhet ska utgå från bästa tillgängliga kunskap i sitt arbete för att förebygga våld. Genom systematisk uppföljning ska erfarenheter omsättas till kunskap i det framtida arbetet.

7.1.2 Stödja yrkesverksamma i att utveckla sitt arbete

Kontinuerlig kompetensutveckling om våld ska erbjudas olika yrkesgrupper utifrån uppdrag. Kommunens verksamheter och andra aktörer behöver bilda kunskapsallianser och medverka till att kunskapen delas och sprids.

8 Arbetet sker i samverkan med myndigheter, civilsamhälle och andra relevanta aktörer

8.1.1 Samverkan ska ske inom planens samtliga mål

Arbetet mot våld och förtryck är komplext och planens fokusområden involverar många sektorer i samhället. Ulricehamns kommun ska ta initiativ till och skapa förutsättningar för samverkan mellan myndigheter, idéburna organisationer och övriga civilsamhället. Andra myndigheters och civilsamhällets kunskap och erfarenheter ska tas tillvara i utvecklingen av arbetet.

8.1.2 Stödja den idéburna sektorn

Den idéburna sektorn är ett viktigt komplement till arbetet inom Ulricehamns kommun. Det gäller såväl det förebyggande och främjande arbetet som insatser till enskilda barn och vuxna. Samverkan med olika organisationer ska breddas och stödet till den idéburna sektorn säkras.

9 Olika typer av våld

Våld i nära relation är ett samlingsbegrepp för våld i flera olika relationer och situationer. Det är viktigt att vi inom Ulricehamns kommun har en gemensam definition av vad våld i nära relation kan vara.

- Begreppet **våld i nära relation** används när våldet utövas av någon som den utsatta har, eller har haft, en relation till. Det kan handla såväl om partner, föräldrar, syskon, barn eller annan närstående. I närstående inräknas här även personer som den enskilde bor med i ett särskilt boende. Det omfattar också andra som den enskilde står i stark beroendeställning till som exempelvis god man, förvaltare, personlig assistent eller familjehemsföräldrar och syskon.
- **Barn som lever i våld** omfattar barn och unga som utsätts för våld av någon de står i beroendeställning till. Det kan också handla om sexuellt våld eller trakasserier från utomstående. Barn som ser, hör eller på annat sätt förstår att våld förekommit mot någon närstående räknas också som utsatta för våld. Barn kan utsättas för alla former av våld.
- **Hedersrelaterat våld och förtryck** kännetecknas av patriarkala värden och strukturer samt att individens intressen är underordnade kollektivet. Kvinnors och flickors sexualitet, val av partner och hur de betar sig är hela familjens angelägenhet och påverkar hela familjens rykte. Begränsningar, kontroll och våld används både för att förhindra att den enskilde bryter mot gruppens normer och för att bestraffa den som begått en handling som anses olämplig. Hedersnormer börjar när barnen är små och pågår under hela livet. Både män och kvinnor kan vara offer inom en hederskultur. Båda kan också vara förövare. Kvinnlig könsstympning är en form av hedersförtryck som bland annat syftar till att begränsa flickan/kvinnans sexualitet.
- **Sex mot ersättning** är när en person får eller ger ersättning i utbyte mot sexuella tjänster eller handlingar. Det kan ske fysiskt eller digitalt. Ersättning kan vara olika saker såsom bostad, mobil, pengar, droger, kläder eller annat.

- **Människohandel för olika ändamål** innebär att någon genom hot eller vilseledande transporteras, överförs och inhyses någonstans. Syftet är att den brottsutsatte exempelvis ska ge sex mot ersättning, utnyttjas sexuellt, tvingas att gifta sig eller utföra tvångsarbete. Människohandel kan ske både över landsgränser och inom Sverige.
- **Mäns våld mot kvinnor** är ett begrepp som inkluderar fler av ovanstående våldsformer och sätter fokus på det specifika våld som utövas av män mot kvinnor. Det våld som kvinnor generellt utsätts för skiljer sig på flera sätt från det våld som män generellt utsätts för. Begreppet mäns våld mot kvinnor synliggör att våld är en jämställdhetsfråga och ställer därmed krav på hur våldet ska förebyggas.

10 Våldsformer

Våld handlar om makt och kontroll till skillnad från jämlika relationer som bygger på ömsesidig respekt och omtanke. Våld kan beskrivas som varje handling riktad mot en annan person, som genom att denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något som den vill.

- **Fysiskt våld** kan beskrivas som allt våld som riktas mot en person kroppsligen. Våldet kan ske med eller utan tillhyggen/vapen och bestå av allt från knuffar, att bli fasthållen, dragen i håret, slagen eller sparkad, till mord.
- **Sexuellt våld** kan handla om våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar. Även sexuella handlingar eller beröring som den utsatte inte samtyckt till räknas till sexuellt våld. Likaså att tvingas att titta på porr.
- **Psykiskt våld** kan handla om direkta eller indirekta hot, verbala kränkningar eller förlöjligande. Även våld eller hot om våld mot anhörig eller husdjur kan räknas till den psykiska utsattheten.
- **Ekonomiskt och materiellt våld** handlar om att förstöra någons ägodelar eller ta kontrollen över gemensamma medel, så att den utsatta inte har tillgång till dem. Det kan även innebära att ta lån i någon annans namn eller skuldsätta någon.
- **Latent våld** är vetskapen om att det finns ett våldskapital, det behöver inte ens uttryckas. Den utsatta vet att det finns en överhängande risk att utsättas för våld.

- **Försummelse** är att inte ge en person den omsorg som den behöver till exempel genom att medvetet undanhålla medicin, strunta i att ge mat eller annan hjälp i vardagen som den utsatta är beroende av.
- **Digitalt våld** är att utsätta någon på nätet, genom telefon eller annan digital plattform, sprida – eller hota – att sprida information, rykten, sexuella bilder eller annat via exempelvis social media. Det kan också vara att förmå någon att utföra handlingar framför webbkamera. Att kapa digitala konton, tvinga till sig koder, eller förfölja någon digitalt innefattas också. Många barn och unga spenderar stor del av sin tid i digitala kanaler vilket innebär en ökad risk för digitalt våld.

11 Konsekvenser av våld

Våld i alla former påverkar människor både direkt och indirekt. Det skadar människors hälsa och begränsar deras liv. De som använder våld kan också få negativa konsekvenser som försämrade relationer och rättsliga påföljder.

Förutom att våld leder till konsekvenser för den enskilde leder det till konsekvenser för samhället. Kostnaderna för våldet är svåra att beräkna, dels utifrån att mörkertalet är stort men också utifrån att den totala kostnaden är svåröverskådlig.

För enskilda kan våldet leda till fysiska och medicinska skador men det kan även sätta spår i form av rädsla och brister i tillit till andra människor, depression, trauma och posttraumatiskt stressyndrom (PTSD), missbruk, självskaador, utåtagerande beteende, isolering, sömnsvårigheter och ensamhet. Den som tvingas fly och flytta för att undgå fortsatt våld riskerar hemlöshet och långsiktig osäker boendesituation, arbetslöshet och sjukskrivning. Ju grövre våldet är, ju fler gånger man utsätts, ju fler former av våld och ju närmre relation den våldsutsatta har till våldsutövaren desto större är risken för allvarliga och långvariga konsekvenser.

Om det förekommer våld och försummelse under ett barns uppväxt ökar risken för ohälsa i framtiden, att själv använda våld eller hamna i en våldsamt relation. Barn som upplevt våld mot sina omsorgspersoner löper större risk att utveckla symptom som ångest, nedstämdhet, posttraumatisk stress samt beteendeproblem som trots och uppförandeproblem, i jämförelse med barn som inte har sådana erfarenheter. Vidare har våld mellan barnets omsorgspersoner visat sig medföra sämre skolprestationer hos barn. Våldet verkar även kunna inverka negativt på utvecklingen av verbal förmåga och minnesförmågor hos förskolebarn.

12 Relaterade dokument och referenser

- Agenda 2030
- CEMR-deklarationen (Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå)
- En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (Skr. 2016/17:10)
- Europarådets konvention om bekämpande av människohandel
- Europeiska konventionen om skydd för mänskliga rättigheter (1950), svensk lag 1995)
- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948)
- FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor (1993)
- FN:s konvention om barnets rättigheter, svensk lag 2020 (2018:1197)
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2008)
- Holmberg, C. & Enander, V. (2011). Varför går hon? Om misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser. Lund: Studentlitteratur.
- Isdal, P. (2001). Meningen med våld. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Länsstyrelsen Västra Götaland. (2024). Jämställt Västra Götaland 2024–2027
- Länsstyrelsen Östergötland. (2020) Att synliggöra det osynliga - en socioekonomisk analys av hedersrelaterat våld och förtryck.
- Moser Hällen, L. (2021). Intersektionella perspektiv på våld i nära relationer.
- Myndigheten för delaktighet. (2023) Våld mot personer med funktionsnedsättning.
- NCK (2013). Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning (NCK-rapport 2013:1). Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid, Uppsala Universitet.

- Regeringens jämställdhetsmål och sjätte delmål: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet (2016).
- Regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter (Skr 2016/17:29)
- Rexvid, D. & Schlytter, A. (2016). Mäns heder- att vara både offer och förövare. Stockholm: Studentlitteratur.
- Skollag (2010:800)
- Socialstyrelsen. (2022) Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer.
- Socialstyrelsen. (2023) Våld i nära relationer, handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården
- Socialtjänstlag (2001:453)